

Výpisky

Školní kronika Pražma

s. 70-71:

(...)

Mit Erlass des k. k. B. Sch. R. (.) 6. März 1909, Z.642 wurde der (...) Lehrer Leopold Řehák von seiner (...) in Ober Ellgoth (...) und in gleicher (...) mit 16. März 1909 an die (...) Schule (...).

(...) der (...) Lehrer Leopold Řehák zum (...) der (...) 1909 erkrankte, wurde ihm/ihn auf Grund des (...) (...) (...) vom k. k. Bezirksschulrate (...) (...) angefangen vom 16. September bis incl. 15 Nowember 1909 (...). für

.....

.....

.....

.....

.....

.....

V srpnu 1914 všeobecnou mobilisací povolán k vojsku, přidělen ku 100. pěšímu pluku a na postup proti ruským vojákům.

Padl jako hrdina zasáhnut nepřátelskou koulí přímo do čela, jednorozený syn Jana Řeháka, rolníka čís. 17 na Morávce. Leopold Řehák byl absolventem učitelského ústavu ve Slezské Ostravě, studoval s velmi dobrým prospěchem. Učitel vlastenec, činný ve spolcích. Zakladatel odboru M. O. L. Na Morávce – Pražmě, ochotnického divadla na Morávce.

s. 71:

Od září 15. 9. 1914 do konce listopadu ostanoven byl na zdejší škole výpomocný učitel Erhard Černík. Od 1. prosince 1914 do 31. prosince působil na zdejší škole Vladimír Lacina, výpomocný učitel. Dnem 1. 1. 1915 ustanovena a působila zde Hedvika Vavříková, prozatimní učitelka.

Od 1. listopadu 1916 po odchodu proz. uč. Hedviky Vavříkové vyučovala na zdejší škole co prozat. Učitelka Ludmila Muchová. Prozatimní učitelka Františka Gertlerová ustanovena byla dnem 15. 9. 1915 a pověřena zatimním vedením správy školy. Dne 27. listopadu 1915 zemřel nadučitel Vojtěch Gertler působil ve zdejší obci od 1. července 1882 nejdřív co správce školy jednotřídní ve staré budově a pak od roku 1894 co nadučitel nové školy dvojtřídní celkem 33 let. Tentýž byl učitelem vzorným, pilným a svědomitým. Pochvalné dekry okresních školních inspektorů, zápis zemského inspektora Dr. Wrzala z Opavy, který za účelem vykonávání inspekce zdejší školu navštívil, jakož i celá generace z jeho školy vyšlých školáků svědčí o dobrém učiteli Vojtěchu Gertlerovi.

Zemská školní rada dle výnosu ze dne 19. května 1916 č. II. 960 ustanovila sl. Marii Muchovou na základě jmenování zemským výborem slezským ve smyslu paragrafu 1 zákona ze dne 8. dubna 1914, sb. zák. a nař. čís. 17 provedené učitelkou ruč. Prací pro zdejší dvojtřídní obecnou školu.

Jest jí započítáno do pense 7 let služebné doby. Jmenovaná ustanovena jest s platností dne 1. října 1915.

Zemská školní rada povolila výnosem ze dne 27. srpna 1920 čís. II. 794/3 ponechání provisorní pobočky po dobu školního roku 1920/21.

Dekretem c. k. zemské školní rady v Opavě čís. II. 1030/1 ze dne 8. 7. 1917 ustanoven dnem 1. září 1917 za nadučitele zdejší dvojtřídní školy František Motyčka správce školy z Morávky-Lipového. Tentýž narozen v Raškovicích, okres Frýdek, navštěvoval obecnou školu na Pražmě, 1. měšťanku v Místku, 3 reálky v Těšíně a tamtéž v letech 1893 až 1897 učitelský ústav. Od roku 1897 do září 1903 působil co zatímní učitel na zdejší dvojtřídní obecné škole a pak ustanoven správcem jednotřídní obecné školy na Morávce-Lipovém.

s. 102-105: **Provolání národního výboru. Z 28. října 1918.**

Lide československý!

Tvůj odvčký sen stal se skutkem. Stát československý vstoupil dnešního dne v řadu samostatných, svobodných, kulturních národů, kulturních států světa. Národní výbor, nadaný důvěrou veškerého lidu československého, přejal jako jediný oprávněný a odpovědný činitel do svých rukou správu svého státu.

Lide československý! Vše, co podnikáš, podnikáš od tohoto okamžiku jako nový svobodný člen velké rodiny samostatných svobodných národů.

Novými činy v těchto chvílích zahajují se nové, bohdá slavné dějiny Tvoje.

Nezklameš očekávání celého kulturního světa, který se žehnáním na rtech vzpomíná Tvých slavných dějin, jež vyvrcholily v nesmrtelné výkony československých legií na západním bojišti a v Sibíři. Celý svět sleduje Tvoje kroky do nového života, Tvůj vstup do země zaslíbené. Zachovej štít čistý, jako jej zachovalo Tvé národní vojsko: Československé legie! Buď si stále vědom, že jsi občanem českého státu nejen se všemi právy, nýbrž i povinnostmi.

Na počátku velikého díla ukládá Ti Národní výbor, ode dneška Tvá vláda, aby Tvé chování a Tvá radost byly důstojny veliké chvíle nynější! Naši osvoboditelé, Masaryk a Wilson, nesmí býti zklamáni ve svém přesvědčení, že dobyli svobody lidu, který dovede sám sobě vládnouti, ni jediným rušivým činem nesmí býti zkaleny nynější veliké okamžiky, ni jediný z Vás nesmí se dopustiti ničeho, co by mohlo vrhnouti stín na čisté jméno národa.

Každý z Vás musí bezvýhradně šetřiti všeho, co jinému jest svato.

Svobody osobní, majetku soukromého nesmí být dotčeno. Podrobte se bezvýhradně rozkazům národního výboru!

V Praze, dne 28. října 1918

Za Národní výbor československý:

Dr. Fr. Soukup v.r.

Jiří Stříbrný v.r.

Dr. Šrobar v.r.

Antonín Švehla v.r.

JUDr. Alois Rašín v.r.

Tomáš Masaryk

Prozřetelnosti, jež vládne světem i národy, vyslyšela vroucí slova Jana Amosa Komenského, zamyslíla se nad prolitou krví bělohorských mučedníků, rozpomenula se nad bédováním českých vystěhovalců i

nadevšemi útrapami ztročeného národa a seslala našemu národu největší svůj dar – rytíře s neposkvrněným lesklým štítem, hrdinu bez bázně a hany, znovu oživeného božího bojovníka: Z nejchudší chýše slovácké vyšel, vlastní silou se prodral ke slunci vzdělání, jímž ozářil národ náš. Dokončil svou životní prací veliké dílo svých předchůdců – českých buditelů.

Jako rytíř z pohádky vyrazil do širého světa. Čtyři léta chodil, hlásal a přesvědčoval, že zájmy národu i prorok lidstva vyžadují, aby říše zrůdného dvojhlavce byla zničena.

Na hlas jeho vyvstávali jako ze země stateční rytíři. Ožila v nich krev Žižkových bojovníků. Sešikovali se k velkému osvobozovacímu boji. Nešetřili krve ani životů, pokud se svým vůdcem krutého dvojhlavce nepotřeli a krásnou princeznu – Vlast československou z jeho moci neosvobodili.

A jméno to statečného rytíře?

Tomáš Masaryk.

Dne 14. listopadu 1918 v prvním zasedání Národního shromáždění předseda Národního výboru Dr. Karel Kramář prohlásil:

„Všecka pouta, která nás vázala k dynastii habsbursko-lotrinské, jsou přervána. Konec jest smlouvám z roku 1526 a pragmatické sankci. Dynastie habsbursko-lotrinská ztratila všechna práva na trůn český.

A my svobodně a volně prohlašujeme, že náš stát československý jest svobodnou Československou republikou.

A abychom doplnili všechno to prosím vás, abyste prvním presidentem Československé republiky zvolili Tomáše Masaryka.“

Následovala bouře souhlasu. Po té prohlásil dr. Kramář:

„Prohlašuji tudíž, profesor Tomáš G. Masaryk jest jednomyslně zvolen presidentem Československé republiky.“

President Masaryk se vrátil z ciziny do své vlasti, osvobozené a omlazené, v čele legionářů, kteří pod jeho politickým vedením bojovali na bojištích proti nepříteli národa, proti nepříteli Evropy, lidstva a spravedlnosti za svobodu svého lidu, uvítání vděčnou jeho radostí a láskou.

Co se dělo u nás na 28. října 1918.

Ze všech stran zdejší farnosti sešli se lidé, starší i mladí, zejména školní mládež do chrámu Páně. Konaly se služby Boží. Vroucně a velebně zpíval lid ke konci mše chvalo zpěv: „Bože, chválíme Tebe! Ponejprv zazněl ve zdejších kostele ústy společnými lahodný a milý nápěv české naší hymny „Kde domov můj?““

Po obřadech církevních shromáždil se lid v trhovišti pod kostelem, kde s vyvýšeného místa promluvili řečníci ku kolem stojícímu posluchačstvu. Dlužno jmenovati pana Adámka z Raškovic, pana Em. Rottka, správce školy z Vyšší Mohelnice, p. Josefa Hlaváče, učitele na Morávce. Všichni tři řečníci vynasnažili přítomnému lidu vysvětliti události posledních dnů. Podali stručný přehled minulosti národa českého vzpomínajíce všech útrap a těžkostí, jež český člověk po tak dlouhou dobu od bitvy na Bílé hoře až po dnešní dobu a obzvláště za světové války trpěti a snáseti musel, jmenovali slavné muže, základní to kameny naší samostatnosti, kteří vzdor všem útiskům a násilím páchaným ze strany nám nepřátelského národa nevzdali se naděje na znovu vzkříšení českého lidu a vzorným příkladem předcházeli a usilovnou prací duševní stavěli, až vystavili budovu naší samostatnosti.

Provolána „Sláva!“ všem osvoboditelům, provolána Sláva našemu národu a poznovu zaznívá všemi ústy s obnaženou hlavou naše národní hymna

Kde domov můj?

S pokojnou tváří a veselou myslí rozchází se lid ku svým domovům.

s. 106-108: **1. výročí 28. října 1918.**

Školní slavnost. Na školní budově vlaje prapor. Dítka dostavily se do školy ve svátečním obleku. V 8 hodin ráno naplněna 2. třída školní mládeží, přítomen učitelský sbor. Správce školy zahajuje slavnost proslovem, kterým objasnil 1. výročí samostatnosti českého národa.

Následovaly recitace básní obsahu slacnostního.

Zazpívány byly hymny, svolána „Sláva“ našemu panu prezidentovi. Dítka ubírají se do chrámu Páně na služby Boží. Na trhovišti pod kostelem sešly se dělnické organizace z okolních obcí ku společnému táboru, na němž promluvili vůdcové strany o významu 28. října.

2. výročí 28. října oslaveno podobně jako v minulém roce. Večer pořádána v Sokolovně v Raškovicích slavnostní akademii, jíž měla se i zdejší školní mládež zúčastnit.

Oslava 28. října 1923, páté výročí samostatnosti našeho národa.

Budova školní ozdobena byla praporem státních barev. Školní dítka s praporečky ve svátečním obleku naplňují 2. třídu zdejší školy. Obraz pana presidenta jest ověncen, na stole kytice sněženek. Přítomen učitelský sbor, předseda místní školní rady p. Josef Brantal, starosta Jan Boháček a několik jiných občanů. Správce školy František Motyčka zahajuje slavnost uvítáním přítomných s podotknutím za jakým účelem se dnes přítomní ve škole sešli. Uděluje na to slovo pnu učiteli Aloisi Hojsákovi. Tentýž ujal se slova a obšírným způsobem vylíčil a objasnil význam pátého výročí naší samostatnosti. Nazíral ve svých vývodech na dějinné události v našem národě, zmínil se o příčinách světové války i následcích jejich a ocenil náležitě osvobozovací práce našeho pana presidenta T. G. Masaryka – Po proslavu přednášely dítka nacvičené básně. Z 1. třídy žák Bařina František přednesl báseň:

z 2. třídy A.	Žák	Žiška Antonín	Jsem Čech.
	žákyně	Foldynová Marie	Směle vpřed.
z 2. třídy B.	žák	Eduard Mohyla:	„Náš národ.“
	žákyně	Teresie Šebestová:	„Hoj, děti české!“
	žákyně	Alžběta Vaclavíková:	„Jsme svobodni!“

Po recitacích zazpívána byla hymna, svolána „sláva“ Osvoboditeli a zástup ubíral se do chrámu Páně na služby Boží. Večer 28. října pořádal místní „Sokol“ slavnostní akademii, jíž měly se zúčastniti i školní dítka.

Ku oslavě 75tiletých narozenin našeho pana presidenta T. G. Masaryka dne 7. března 1925.

Výňatek z řeči pronesené správcem školy zdejší školní mládeží:

Uprostřed Evropy jest překrásná země. Je to, milé dítka, Vaše vlast, Československá republika. Na jejím srdci leží matička Praha. Tiše tam šumějí vody Vltavy pod starým kamenným mostem. Vysoko k modré obloze zdvíhá se nad nimi pražský hrad. A, hle, co tam vysoko nad hradem v modrém ranním vzduchu? To v ranním březnovém slunci vesele se třepotá vlajka prvního presidenta Československé republiky Tomáše G. Masaryka.

Poslyšte, děti, o čem vypravuje presidentova vlajka: O slavném předjarním dnu a zlatém slunci, o podivuhodném tajemství věrné lásky. Vypravuje, že lid Československé republiky je svobodný, neodvislý a svéprávný lid. Že sám sobě zákony dává, že lid je jediným zdrojem moce v republice Československé. „Neboť lid republiky, její dělníci, rolníci, řemeslníci i měšťané, muži i ženy, všichni rukou společnou a nerozdílnou, z vlastní vůle a podle vlastního srdce i rozumu vládnou zemi, která jest jejich vlastí.

Jsme tedy všichni svobodni. A svoboda, to je nejvznešenější dar, který připravil dobrý osud národům. Když lid sám sobě vládne, jen svého srdce a rozumu poslouchá, když nikdo není ani jeho panem, utiskovatelem, ani jeho poddaným, - to je nejvyšší dar a štěstí. Ovšem jen tehdy, když všechen národ je dobrý, statečný a spravedlivý, a užívá-li své svobody, aby svobodnou prací a bratrskou láskou sloužil své vlasti, svým spoluobčanům.

Demokratická republika chce občana poctivého, pracovitého, obětavého, spravedlivého. A my jsme tak šťastní, že mezi námi žije veliký učitel, který sám je takovým občanem a který všemi dary svého rozumu a srdce usiloval o to, aby k takovému občanství vychoval i všechen lid. Víme všichni, že tímto rozsevačem světla a služebníkem pravdy je náš president Tomáš Masaryk.

Byl synem chudoby. Pozemskými statky byli tedy rodiče Tomáškoví chudí, ale za to jejich synek byl bohat statky duševními. Stal se z něho universitní profesor. Když zahřměla děla světové války, odešel do ciziny. Čtyři těžká léta tam pobyl, v čelo svého lidu za hranicemi se postavil, se státníky válčících mocí jednal o utvoření samostatného státu československého. 21. prosince 1918 vrátil se do země svých otcův, do Prahy, jako první president Československé republiky.

Ale ani v nejkrásnější budově nerozhodují o životě a pořádku její stavitelé, nýbrž i její obyvatelé. A tak i v budově Československé republiky záleží především na tom, jak si v ní uspořádají život její občané, jejich synové a dcery, její naděje. Nejkrásnější příklad dal nám president sám. Tomáš G. Masaryk dal světu za celou svou krásnou a osvobozenou vlast i velikou přípo věď: Že Československá republika chce býti skutečným srdcem nové Evropy. Že jí chce ukázati cestu k míru, cestu práva a spravedlnosti k lidem i národům, cestu práce, cestu bratrské lásky mezi lidmi i národy. Když dával světu tak velikou přípo věď, myslil na Vás, na všechny statečné hochy a dívky československého státu, že i vy půjdete za ním cestou hrdinské práce, spravedlivým životem bratrské lásky a obětovnosti všech pro všechny, věrni republice i národu. Jen ten lid je svoboděn, jemuž blaho republiky je nejvyšším zákonem. To chce na Vás, děti československé republiky, Váš první president T. G. Masaryk. Dnes dožil se vysokého věku: přes jeho hlavu přešlo už sedmdesát pět dlouhých let. Kež by sluníčko nad jeho životem nikdy nezapadlo.

Děti Československé republiky! Pozdravte svého presidenta! Předneseny byly nacvičené básně. Ke konci zazpívány hymny.

s. 109-110:

10 let naší republiky dne 28. října 1928 při školní slavnosti.

Slavnost zahájena písní „Den svobody“.

Slavnostní řeč přednesla shromážděným školním dítkám za přítomnosti učitelského sboru paní učitelka Marie Kutálková.

Deset let života je dlouhá doba a přece deset let je nepatrná kapka nekonečné věčnosti, kterou plyne kolem náš život. V životě jednotlivce může býti 10 let života dobou k nepřechání, jest-li byla léta vyplněna bolestmi, nemocí a starostmi, v životě jiného člověka může býti 10 let jako kouzelný sen, neboť byla jeho léta vyplněna prací a zdarem.

Také v životě států a národů mohou býti desetiletí nekonečného strádání, úpí-li národ v porobě a bídě a nebo dobou veliké radosti, plyne-li čas v rušné práci, pospolitě snaze a touze.

První desetiletí naší republiky můžeme nazývati dobou horečného budování. Po městech a vesničkách nebývalý ruch stavební a pracovní, horečné zlepšování ve všech oborech lidské činnosti. Jest viděti, že za hory prchla bolest válečných let, zmizela příšera poddanství a slunná nálada panuje i z nás.

Deset roků prožili jsme v samostatném státu československém, v demokratické republice. Vzrostli jsme kulturně i hospodářsky, vřadili jsme se pevně mezi ostatními národy a svoje místo držíme čestně. A toto vědomí vlastního vzrůstu má naplniti radostí naše jubilejní oslavy, má je naplniti nadějí nového růstu, má dodati síly, lásky a chuti k práci.

Dnes vzpomínáme slavné dějiny národa našeho, vzpomínáme i smutné doby minulé, kdy z bohaté krásné země stala se rázem ubohá otrokyně upící pod krutou vladou německých Habsburků.

Připomínáme si výroku učitele národa J. A. Komenského: „Věřím i já bohu, že pro přejití vichřic hněvu, hříchy našim na hlavy naše uvedeného, vláda věcí tvých k robě se zase navrátí, o lide můj!“

Po třech stech letech bídy a krajního útisku, když celý národ byl předurčen smrti, vyšel za ohromné bouře válečné předobry člověk jeden onoho národa přes hranice, aby se pokusil o záchranu vlastních

bratří. A hle! Co se nepodařilo věkům a tisícům, dokázal muž nejušlechtlejší a nejstatečnější, neboť rozbil pouta otrocká, osvobodil bratry a sestry ještě včas, dokud síly nebyly vyčerpány a dokud národ byl ještě schopen života.

Kdož by neznal onoho národa i jeho osvoboditele?

Kdož by nepoklonil se druhému tatíčkovi, jehož život a dílo zná celý vzdělaný svět a jenž patří k největším současným státníkům.

Což lze jiného než poděkovati mu z nejsrdečnější upřímnosti za úžasnou práci, kterou pro nás vykonal a koná a slíbiti, že neopustíme nikdy cesty jím vyznačené. Že se věnujeme s láskou a pílí své drobné denní práci, že budeme příkládat křemének ke křeménku, abychom prospěli národu svému v tom, čeho mu zapotřebí.

Vy, děti, jste příští Masarykova armáda, jeho vojsko, jeho apoštolové, nositelé jeho myšlenek a jejich rozsevači. Uchovejte provždy v nezapomenutelné paměti milou jeho tvář a jeho usměvavé oči.

Nezapomínejte, že bylo vám dopřáno té radosti, že jste žili za jeho presidentství.

První president je mužem historie, náš první president je mužem nesmrtelnosti.

Léta zatížila jeho sivou hlavu a přesto zůstává stále činným a pracovitým.

Pomozte svému tatíčkovi! Pomozte mu pracovitostí ve škole i mimo ni, slušností, mravností, pravdomluvností. Dobré, příčinlivé dítě je nejlepší zárukou zdárného rozvoje našeho státu.

Zdar republice! Zdar jejímu presidentovi!

Předneseny básně: Svátek od Hanuše Sedláčka
 Vpřed od Hanuše Sedláčka
 Zborovská Antonína Jaroše.
 Lípa svobody. Frank Wenig.

Zapěny hymny. Provolání Sláva! naší republice a panu presidentovi.

s. 116: 28. říjen 1930

Ve škole: 2. třída: Úprava Masarykova koutku.
 Recitace nacvičených básní.
 Proslov.
 Hymny.

Oslava konána 27. října o poslední hodině vyučovací pro špatné deštivé počasí. Dne 28. října ve zdejších chrámu Páně bohoslužby.

s. 120: Oslava 28. října 1932: Oslava ve škole. Obraz pana prezidenta vyzdoben, uprostřed květin na stole. Výzdobu obstaraly děti. Následující program:

1.) Proslov učitele Oldřicha Bělíka.

2.) Proslov žáka.

Básně:

Růžena Jeseňská: Chcem svobodu.

Hanuš Sedláček: Otrokářům.

Hanuš Sedláček: Svátek.

Jar. Neuman: Den slávy

J. V. Sládek: Píseň o naší práci.

František Wenig: Lípa svobody.

Antonín Klášterský: Náš národ.

Hymny.

V 9 hodin účast na službách božích.

s. 125: **15. výročí 28. října**. Školní oslava konána dne 27. října. Výjimečné nařízení.

Program:

1. Zahájení: řídící.
2. Do Prahy. Recitace 1. třída, Miarka.
3. Proslov: Pavlásková, IV. třída.
4. Země česká: Čurajová, II. Třída.
5. Jen vlň se, vlaj! Babulíková, IV. třída.
6. K 28. říjnu. Kuboš IV. třída.
7. III. Třída. Recitace 2 básní: Babulíková, Švidrnichová. Zpěv: Svoboda.
8. Tatičku, starý náš. 1 třída, Kubenková.
9. Vpřed! 2. třída. Zapletal.
10. Tanečky se zpěvem: II. Třída.
11. Recitace básní: Česká mládež, Čeští hoši, Cestička k domovu, Zpěv: Tatičku, starý náš.
12. Proslov: učitel Bělík. Zakončení oslavy hymnami a provoláním slávy československé republiky. 28. října účast dětí na službách božích.

s. 127: **28. říjen 1934**. Místnost oslavy 2. třída. Den sobota 27. října, polední doba. Výzdobu Masarykova koutku obstaraly školní děti VI. třídy. Oslava měla následující průběh.

Zahájení: Správce školy.

Krátký výstup: III. třída.

Proslov: Učitelka Marie Demlová.

Tanečky: 2. třída, učitelka Marie Niklová.

Recitace básní: žáci všech tříd.

Písně: „Svobodo“: 4. třída.

„Na všech věžích zvony“: 5. třída.

Na konec: Hymny. Slavnost skončena v 1 hodinu. Po oslavě má 4., 5. a 6. třída vycházku k hájovně zdejší Obory.